

GEKNUTSEL MET DE BIJBEL

Een kritische blik op compromistheorieën

Tot een paar eeuwen terug geloofden de meeste westerlingen dat God de aarde in zes dagen had geschapen, en dat dit enkele duizenden jaren geleden gebeurde. Maar vanaf de Verlichting moest deze gedachte plaatsmaken voor het naturalisme – alles is in de loop van miljarden jaren vanzelf ontstaan. De eerste visie wordt geloof genoemd, de tweede wetenschap. Welke pogingen heeft men ondernomen om ‘geloof’ en ‘wetenschap’ te combineren? En hoe succesvol zijn die?

Volgens de Bijbel is er meer dan alleen deze natuurlijke, aardse werkelijkheid. Er is een hemelse dimensie met engelen en demonen, hemel en hel, en natuurlijk God Zelf. Deze hemelse werkelijkheid kun je als mens doorgaans niet waarnemen, al vangen sommigen er af en toe een glimp van op. Doordat de hemelse wereld niet waarneembaar is, zijn velen van mening dat deze dan ook niet bestaat. Dit filosofische uitgangspunt, het natuurlijke is alles wat er is (naturalisme), vormt de basis van de hedendaagse natuurwetenschap.

CIRKELREDENERING

Met het naturalisme als beginpunt hebben veel wetenschappers theorieën ontwikkeld over het ontstaan en de ontwikkeling van het heelal, sterren en planeten, de aarde, planten, dieren en de mens. Deze naturalistische ontstaans- en ontwikkelingsmodellen worden als enige oorsprongs-theorieën naar voren gebracht die een wetenschappelijke basis hebben. In feite is dit een cirkelredenering: wetenschap is gedefinieerd als naturalistisch, dus alleen naturalistische theorieën zijn wetenschap.

pelijk, waarbij het woord 'wetenschappelijk' de lading 'juist, betrouwbaar' heeft. Veel mensen zijn ervan overtuigd: de aarde is miljarden jaren oud en het leven is in de loop van vele miljoenen jaren geëvolueerd van microbe tot mens. Ook veel christenen zijn van mening dat deze naturalistische ontstaansmodellen de aardgeschiedenis correct weergeven. Maar wat moet je dan met de Bijbel, die duidelijk een ander beeld schetst? Daar zijn verschillende 'oplossingen' voor bedacht – die elk weer hun eigen problemen hebben.

1. HIAATTHEORIE

Veel Nederlanders kennen de hiaattheorie beter onder de Engelse naam: gap theory. Volgens deze theorie zit er een tijdgat tussen Genesis 1:1 en 1:2. In dit miljoenen of miljarden jaren durende hiaat zou er van alles zijn gebeurd: er leefden prehistorische dieren, en prehistorische mensen zonder ziel (de aapachtige voorouders van de mens volgens het evolutiemodel). Ook vond de val van Lucifer en zijn engelen plaats (Jesaja 14, Ezechiël 28). Dit tijdperk werd afgesloten met een allesvernietigende vloed, het water in Genesis 1:2. Een argument dat aanhangers van deze theorie noemen heeft te maken met de woorden 'woest en leeg'. Dat leggen ze uit als iets negatiefs, het resultaat van een verwoesting.

Je moet volgens deze hiaat-aanhangers dan ook niet 'de aarde was woest en leeg', maar 'de aarde werd woest en leeg' lezen. De hiaattheorie werd populair doordat deze in de kantlijn van de in 1909 verschenen Scofield Reference Bible werd aangedragen. Er valt heel wat tegen de hiaattheorie in te brengen. Zo is er geen reden om 'woest en leeg' enkel als het resultaat van verwoesting te zien. Een blanco Word-bestand zou je 'woest en leeg' kunnen noemen (of, zoals een bekende criticaster van de hiaattheorie, Weston Fields, het noemt: ongevormd en ongevuld). Het maakt voor het Word-bestand niets uit of het eerst tekst bevatte die je hebt gedeletet, of dat je een nieuw, leeg bestand hebt aangemaakt. Maar nog belangrijker: het Hebreeuws laat op basis van de context en grammatica geen ruimte voor de interpretatie 'werd woest en leeg'. Genesis 1:2 is namelijk een bijzin bij 1:1. Het geeft meer informatie over de toestand die in Genesis 1:1 wordt geschetst, zodat de lezer wat er vanaf vers 3 volgt beter kan begrijpen (waarom God licht schiep, waarom Hij het water scheidde, enzovoort). Het Hebreeuwse woord 'was' (הָיָה, *hajetah*, van *hajah*, zijn) mag je hier dus niet – gezien de context – vertalen met 'werd'. Bovendien begint na vers 1 elk vers in Genesis 1 met het Hebreeuwse woord voor 'en'. Dit geeft een doorlopend narratief aan;

dat laat geen ruimte voor tijdgaten. Bedenk ook dat God aan het einde van de zesde scheppingsdag Zijn scheppingswerk 'zeer goed' noemde. Je kunt beargmenten dat de belangrijkste engel, Lucifer, toen nog niet was gevallen, want dat past immers niet bij een zeer goede schepping.

Maar ongeacht wanneer de val van de duivel plaatsvond, er is geen enkele Bijbeltekst die naar 'Lucifers zondvloed' verwijst. Hele hoofdstukken, daarentegen, vertellen over de vloed van Noach. Maar Noachs vloed zou volgens dit hiaatmodel dan weer geen sporen hebben nagelaten op aarde – alle aardlagen en fossielen zouden zijn afgezet tijdens de hypothetische eerste zondvloed voor Genesis 1:2.

2. DAG-TIJDPERKTHEORIE

Wat nu als de dagen in Genesis 1 geen dagen zijn van 24 uur, maar lange perioden van miljoenen of miljarden jaren? De Bijbel geeft daarvoor immers aanwijzingen: in 2 Petrus 3:8 en Psalm 90:4 staat dat voor God een dag als duizend jaar is. Wie de context van Psalm 90 en 2 Petrus 3 leest, zal zien dat deze verzen helemaal niet gaan over de scheppingsdagen, maar over hoe mensen de tijd anders beleven dan God. Duizend jaar is niets voor een Eeuwig Wezen,

GEKUNSTELD GEKNUTSEL

De duivel sprong in Genesis 3 al creatief met Gods Woord om. Met de opkomst van de evolutietheorie zijn mensen ook druk aan het knutselen geslagen. Vier voorbeelden grafisch weergegeven:

De aarde is als het ware een grote magneet.

Er zijn veel aanwijzingen dat de aarde jong is. Het magnetisch veld van de aarde wordt bijvoorbeeld te snel zwakker. Dit veld zou worden opgewekt door het ronddraaien van de aardkern, maar een sterker veld (in het verleden) betekent een sneller draaiende kern. Dat geeft wrijvingswarmte. Uit berekeningen blijkt dat nog geen 20.000 jaar geleden de aardkern zó snel zou hebben moeten draaien, dat de wrijvingswarmte de aardkorst zou doen smelten.

VOLGORDE GEBEURTENISSEN

HET SCHEPPINGSVERSLAG BOTST MET HET SECULIERE ONTSTAANSVERHAAL

Dag	Schepping	Evolutie	Volgorde
1	Aarde	Licht	1
1	Duisternis	Duisternis	2
1	Water	Sterren	3
1	Licht	Water	4
2	Oceanen	Zonnestelsel	5
3	Droog land	Aarde	6
3	Eerste leven (vegetatie)	Droog land	7
3	Bomen	Oceanen	8
4	Zonnestelsel	Eerste leven (eencellig)	9
4	Sterren	Vissen	10
5	Vissen	Bomen	11
5	Vogels	Insecten	12
6	Zoogdieren	Reptielen	13
6	Reptielen	Vogels	14
6	Insecten	Zoogdieren	15
6	Mens	Mens	16

De scheppingsvolgorde volgens Genesis 1 (links) en volgens 'de wetenschap' (rechts). Je ziet dat deze twee verslagen niet met elkaar in overeenstemming te brengen zijn. Met toestemming overgenomen uit het boek Oorspronkelijk van Mart-Jan Paul.

◀ Volgens theïstisch evolutionisten zou God de mens hebben laten evolueren uit aapachtige voorouders. Als dat zo was, waarom staat de schepping van Adam uit aarde en van Eva uit Adams rib dan zo uitgebreid in de Bijbel beschreven?

het scheppingsverslag botst met die van het seculiere ontstaansverhaal (zie de tabel op pagina 37).

Er is nog een variant op deze theorie, namelijk niet dat de dagen heel lang duurden, maar dat de dagen niet opeenvolgend waren. Er zouden dan miljoenen of miljarden jaren tussen de afzonderlijke scheppingsdagen zitten. Dezelfde kritiekpunten blijven dan bestaan.

3. PROGRESSIEF CREATIONISME

Nog wat verder op de glijdende schaal van Bijbelse betrouwbaarheid kom je het progressief creationisme tegen. Deze theorie houdt in dat God steeds opnieuw scheppingsdaden verricht, ook vandaag de dag nog, en dat de scheppings-'week' dus nog steeds voortduurt.

In feite accepteren progressief creationisten de tijdlijn en volgorde van het naturalistische ontstaansmodel. Ze zeggen alleen dat elke nieuwe soort afzonderlijk door God is geschapen. Dit verklaart waarom soorten plotseling, zonder aanwijsbare voorouders, in het fossielenbestand ver-

schijnen. Maar dit verklaart niet waarom God op meerdere plekken in de Bijbel noemt dat Hij in zes dagen de wereld heeft geschapen. Als progressief creationisme het bij het juiste eind heeft (en er dus nog steeds scheppingsdaden worden verricht), was er nooit een rustdag geweest en klopt Genesis 2:2 niet waar staat dat God op de zevende dag Zijn werk heeft voltooid.

✓ **Radioactief koolstof (C-14) vind je op plekken waar het niet zou mogen voorkomen, zoals in diamanten, steenkool en dinobotten. Dat geeft aan dat deze materialen helemaal geen miljoenen jaren oud kunnen zijn, hooguit enkele tienduizenden. Dat ligt dicht bij het Bijbelse plaatje dan bij het evolutionistische.**

4. THEÏSTISCHE EVOLUTIE

Een theorie die sterk op progressief creationisme lijkt is theïstische evolutie. Deze is de laatste jaren in kerkelijk Nederland sterk in opkomst en wordt door meerdere prominente christenen onderschreven. Theïstische evolutie is in feite niets anders dan de gewone (atheïstische) evolutietheorie, met dit verschil dat God het zo heeft geleid. Een gedachte is ook dat God bij het begin van de schepping aan de juiste radertjes heeft gedraaid zodat het hele kosmische uurwerk zichzelf zou afwikkelen zonder verdere tussenkomst. Sommige theïstisch evolutionisten maken een uitstapje naar het progressief creationisme als het op het scheppen van de mens aankomt. Ze volgen gewoon het naturalistische ontstaansmodel, maar stellen dat God de mens apart heeft geschapen. Theïstische evolutie stelt je voor een groot probleem, want hoe kun je een naturalistisch wereldbeeld – waarin geen ruimte is voor God – combineren met een theïstisch wereldbeeld – waarin God de hoofdrol speelt?

Theïstisch evolutionisten (maar ook de andere hiervoor genoemde oudeaardgelovigen) komen voor enorm grote theologische problemen te staan, zoals:

- ▶ Waarom zou je wel de naturalistische wetenschap geloven over de schepping, maar niet over Jezus' opstanding? Opstaan uit de dood is wetenschappelijk gezien immers net zo onmogelijk als een schepping in zes dagen.
- ▶ Als er al dood in de wereld was voor de zondeval, kan de dood niet de straf op de zonde zijn geweest en hoefde Jezus ook niet de kruisdood te sterven om verzoening te brengen voor de zonden van de wereld.
- ▶ In zowel Exodus 20:11 als 31:17 staat dat God Zelf schrijft dat Hij in zes dagen de hemel en de aarde heeft gemaakt, en op de zevende dag rustte. God kan toch niet liegen (Titus 1:2)?
- ▶ Vanaf welk vers gaat Genesis over van mythologie naar geschiedenis? De tekst zelf geeft daarvoor nergens aanwijzingen. Door de hele Bijbel heen, inclusief het

onderwijs van Jezus, wordt Genesis in z'n geheel als een historisch verslag gezien.

AFBREUK

Over welke compromistheorie je het ook hebt, ze hebben allemaal iets gemeenschappelijks. Het is altijd zo dat de Bijbel wordt aangepast aan het naturalisme, nooit andersom. Je weet dan eigenlijk al op voorhand dat zo'n theorie geen oplossingen biedt en alleen maar meer problemen opwerpt. Dat is logisch, want je probeert twee wereldbeelden samen te voegen die onverenigbaar zijn: eentje met God, en eentje zonder God. Geen wonder dat je dan compromissen moet sluiten en woorden aan de Heilige Schrift moet toevoegen of eruit moet halen. **w**

• WEET MEER:

www.weet-magazine.nl/weet-meer

DE KADERHYPOTHESE

IS GENESIS 1 SLECHTS EEN VERHAALTJE?

Een veelgehoorde reden om de schepping niet als een historische gebeurtenis te zien, zijn de parallellen tussen de scheppingsdagen. Volgens deze zogenoemde kaderhypothese is Genesis 1 geen geschiedenis, maar een vertelling.

Aanhangers van de kaderhypothese vind je vooral onder progressief creationisten en theïstisch evolutionisten. Zij wijzen erop dat God de eerste drie dagen 'domeinen' maakte en ze op de volgende drie dagen 'vulde' (zie tabel). Dit toont volgens hen aan dat Genesis 1 geen historische vertelling is, maar eerder een soort van 'lied'. Je kunt er zelfs een refrein in herkennen: 'het werd avond en het werd ochtend, dag X'. De achterliggende gedachte is dan dat de kadertheorie aannemelijk is omdat er hele duidelijke parallellen zijn; dat maakt de kans groot dat Genesis 1 fictie is.

Dag	Domein	Dag	Schepselen
1.	Licht	4.	Hemellichamen
2.	Lucht en zee	5.	Vogels en vissen
3.	Land	6.	Landdieren en mensen
7.	Rustdag		

De Hebreeuwse grammatica toont zonder twijfel dat Genesis geen gedicht of lied is. Hebreeuwse poëzie heeft namelijk een hele andere structuur, steeds twee zinnen die parallel aan elkaar zijn. Vergelijk maar eens Richteren 4 met Richteren 5, bijvoorbeeld. Er is nog meer af te dingen op de kaderhypothese. Het water was namelijk al op dag 1 geschapen (Genesis 1:2), maar werd pas op dag 3 samengebracht en 'zee' genoemd (1:10). Vogels en vissen (dag 5) en de landdieren en mensen (dag 6) bewonen respectievelijk de lucht en de zee en het land. Maar als je naar dag 4 kijkt, kun je niet zeggen dat hemellichamen het licht bewonen. Volgens de kaderhypothese zou je eerder verwachten dat de hemellichamen op dag 5 geschapen zijn om de hemel te bewonen. De vergelijking loopt dan mank. En ja, vogels vliegen, maar spenderen doorgaans meer tijd op het land dan in de lucht. De parallellen zijn zwak op z'n best, en al helemaal geen argument om Genesis 1 niet letterlijk (als waargebeurde geschiedenis) te hoeven lezen. **w**

▶ **Nog een argument dat pleit voor een Bijbelse ouderdom: gesteente van bekende ouderdom (bijvoorbeeld gevormd bij een recente vulkaanuitbarsting) wordt gedateerd op honderdduizenden tot miljoenen jaren oud. Als je radiodatering al niet kunt vertrouwen voor gesteente van bekende ouderdom, waarom dan wel voor gesteente van onbekende ouderdom?**